

KRISTNE FRISKOLERS FORBUND (KFF)

Tlf 22 82 35 80. Fax 22 82 35 81. E-post: post@kff.no. Storgata 10 B, 0155 Oslo

Oslo, 4. mars 2014

Til Kunnskapsdepartementet

Postmottak@kd.dep.no

Høring – Forslag om endringer i privatskoleloven. Innføring av midlertidig dispensasjonsbestemmelse. Deres referanse: 13/6051.

KFF representerer ca 120 private skoler og høyskoler, av dem ca 90 skoler godkjent etter privatskoleloven, og vi takker for anledningen til å avgi uttalelse.

Vi viser til at regjeringen har varslet at de forbereder en ny friskolelov. Høringen gjelder en dispensasjonsbestemmelse for å gjøre det mulig å godkjenne enkelte skoler raskt før ny lov er på plass. Departementet presiserer at dette kun vil være aktuelt i et fåtall tilfeller. KFF vil i sin høringsuttalelse kommentere både den aktuelle dispensasjonsadgangen og de signalene høringsnotatet gir om den nye loven som skal komme.

Ad signalene om ny friskolelov

Vi er glade for at betegnelsen "friskole" tas i bruk igjen. Dette vil skille skolene fra de private skolene som driver med eksamensforberedelse på betalingsbasis og fra andre kommersielle, ikke-statsstøttede privatskoler. Det kan bidra til en oppfatning av at friskolene er skoler som er åpne for alle, frie og knyttet til menneskerettighetene.

KFF er også positive til å åpne for flere friskoler og flere typer friskoler. Landet vårt trenger flere friskoler som er annerledes enn de offentlige skolene både i organisering, pedagogikk, ideelt grunnlag og i eierskap. Samfunnet vårt og demokratiet trenger et mangfold av ideologi på skolesektoren. Høringsnotatets betegnelse "nyskapende" mener vi kan være et godt kriterium for godkjenning også i den endelige loven, om den blir videre tydeliggjort.

Vi mener imidlertid at det gir et negativt signal at man legger seg så tett opp til og vil gjeninnføre den loven om frittstående skoler som det etter hvert var mange negative erfaringer med.

Vi er svært skeptiske til at godkjenningskriteriene bare skal være innhold og kvalitet og at kravet til formål erstattes med krav til innhold og kvalitet. Innhold og kvalitet er honnørord som vi støtter, men ikke i motsetning til kravene til formål. Sammen med «en rett til godkjenning» mener vi det blir umulig å veie kriteriene opp mot de primære rettigheter til skole fundert på religiøs og filosofisk overbevisning. Vi regner da pedagogisk alternative skoler inn i dette. Vi forstår at friskoler ikke ønskes å gi negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet.

Det er viktig å være tydelig om at skoler som skal hjelpe foreldre med religiøs og/eller moralsk oppdragelse har et sterkere vern i menneskerettighetene enn friskoler generelt. Menneskerettsloven sier generelt at foreldre har fortrinnsrett til å bestemme hva slags skolegang deres barn skal få, men

understreker så i tre forskjellige konvensjoner foreldres rett til å sørge for oppdragelse og undervisning i samsvar med deres egen religiøse og moralske oppfatning og livsanskuelse.

[D]et er vesentlig å respektere foreldrenes ... rett, for det første til å velge for sine barn andre institusjoner enn de som opprettholdes av de offentlige myndigheter, ... og for det andre å sikre ... den religiøse og moralske undervisning av barna i samsvar med deres egen overbevisning. (UNESCOs konvensjon om diskriminering i undervisning, art. 5, 1b)

Dersom det ikke stilles krav om at skolene skal være alternative og ha en form for ideell/ideologisk basis eller et annet formål, vil det lett – som ved loven av 2003 – åpne for skoleeiere som har en tydelig motivasjon om å tjene penger, og de vil lett spekulere i dette gjennom selskapskonstruksjoner. Siden dette ikke skal være tillatt, og det støtter vi, må det nødvendigvis medføre et strengt og detaljert kontrollregime. Dette vil også gå ut over og skaffe merarbeid for de eksisterende ideelle skolene, og det vil bidra til økt byråkrati – ikke mindre byråkrati slik regjeringen har lovet og som skolene trenger. Vi er svært kritiske til dagens allerede detaljerte utmynting av alt som ikke er tillatt og alt byråkrati som er bygget opp rundt dette. Vi mener at et krav om at ikke bare skolene, men også friskoleeierne, skal være ideelle, vil kunne minske kontrollbehovet.

Når det gjelder skoler som er fullstendig like de offentlige i innhold og ikke et alternativ, er det betryggende at KD vil ta hensyn til de offentlige skolene ved vurdering av godkjenning. For de religiøse skolene er vi uenige i dette forbehold som en generell begrensning og i at en på denne måten vil begrense foreldre retten og religionsfriheten pga kommunale og fylkeskommunale vurderinger. I forhold til volum og mengde skoler og elevplasser i et område, kan det være et kriterium også for disse, men ikke som generell grunn for avslag.

KFF mener at det i friskoleloven fortsatt må være krav om formålsbestemmelser. Innhold og kvalitet må selvsagt være på plass, men det er sikret i dag gjennom læreplaner med krav til jevnghet. Vi mener at i det aktuelle dispensasjonsforslag har KD en formulering som nettopp er en slik ny formålsbestemmelse. Vi støtter denne. Å stille krav om "et pedagogisk tilbud eller en organisering av undervisningen som er nyskapende i forhold til eksisterende offentlige og private skoler" er med visse presiseringer nettopp en slik. Det er viktig at det konkretiseres noen kriterier for hva som er "nyskapende". Det må være noe mer enn bare å forandre på timefordelingen i Kunnskapsløftet – da kan jo hvem som helst fort stable på beina en nyskapende skole.

Noen andre slike formålsseksempler kan være spesialsatsing lignende toppidrettsskolene innen f.eks. realfag, musikk, næringsutvikling, lokale forskerskoler o.a. på ungdomsskoletrinnet og videregående nivå.

KFF er også spørrende til uttrykket «offentlig finansierte friskoler» fra regjeringserklæringen som er sitert her i høringsdokumentet. Vi mener friskolene i vårt lille land må være et nasjonalt ansvar, særlig fordi mange av skolene er opprettet for å ivareta mindretallsrettigheter. Det har hele tiden vært statstilskudd til slike skoler. Hvis man her vil åpne for kommunal finansiering f.eks. slik som i Sverige, vil vi sterkt fraråde det. Henger dette også sammen med at i forbindelse med det varslede lovarbeidet vil Kunnskapsdepartementet i løpet av 2014 foreta en gjennomgang av dagens trekk- og korreksjonsordning? Vi er også her spørrende og usikre på hva KD mener. Dagens ordning har mange positive sider ved seg innenfor et nasjonalt tilskuddssystem til de private skolene. I og med at det ikke gis signaler om økning i 85 %-finansieringen og at det som sies om kapitaltilskudd er såpass vagt, er det svært viktig å ha den tryggheten som ligger i at satsene er gjennomsnitt av de nasjonale. Vi mener for øvrig det viktigste nå er å få et godt rammeverk på plass for eksisterende skoler og ikke bare tenke på de nye.

KFF støtter en utvidelse av adgangen til å starte friskoler, men mener prinsipielt at skolene må være ideelle i vid forstand og ha en annen innretning på formål enn offentlige skoler. Slik kan en også forhindre en ukontrollert vekst og et stort byråkrati for økonomisk kontroll.

Vi håper KD legger opp til en bred helhetlig gjennomtenkning i det videre arbeid og at denne utvidelse av formål som man nå legger opp til kan bli så tydelig, reflektert og god at den kan føres videre i ny lovgivning.

Om dispensasjonsadgangen

KFF mener som allerede nevnt at innholdet i dispensasjonsadgangen som foreslås nærmest som et ekstra formål, er et godt eksempel på en måte å utvide gjeldende lov om private skoler. I så måte er vi ikke i mot en dispensasjonsadgang som gjør at noen få skoler kan komme i gang noe tidligere. KFF ville imidlertid helst hatt en helhetlig gjennomgang først slik at en kunne se det hele i sammenheng med en helt ny lov. Det ville gitt en bedre lovbehandling. KFF mener dessuten at det hadde vært viktigere å ta fatt i problemene for friskolene med all detaljreguleringen og behov for tilskudd til lokaler først, før en utvider lovgrunnlaget.

Vi mener imidlertid at det kriterium for dispensasjon som foreslås kan være et alternativt formål; at skoler skal være nyskapende i innhold og/eller organisering slik KD påpeker. Kriteriene for dispensasjon må være tydelige og konkrete, og de må være gjennomtenkt ut fra hvilke konsekvenser de kan få for elever, foreldre, eksisterende friskoler og nye aktører dersom kriteriene blir gjeldende i ny lov. Dernest må det legges opp til en rolig og kontrollert vekst også av aktørene som får godkjenning etter dispensasjon slik at KD får en erfaring med aktørene og ikke opplever useriøse aktører så tydelig som etter forrige friskolelov. Vi mener dispensasjonen må bety noen få enkeltskoler. Noe mer enn en håndfull dispensasjonsgodkjenninger raskt, og før en helhetsvurdering om ny lov kommer, vil vi sterkt fraråde.

Se også vårt åpne brev til statsråden. Det er vedlagt.

Med vennlig hilsen

Kristne Friskolers Forbund

Torgeir Flateby
Generalsekretær

Signe Sandsmark
Seniorrådgiver

Åpent brev til kunnskapsministeren

Diskriminering av friskoleelever

Friskolene har store forventninger til at det nye flertallet på Stortinget vil fjerne åpenbar økonomisk og juridisk diskriminering av elever som gjør andre valg enn å gå på offentlige skoler. Dette vil bidra til økt valgfrihet og respekt for mangfold som en verdi.

Kristne Friskolers Forbund (KFF) forventer en politikk som bidrar til sikring av skolekvalitet uten at dette krever at alle skoler er like. KFF er glad for den symbolske, men etterlengtede tilbakeføringen av kapitaltilskudd/husleietilskudd. Vi imøteser en start på opptrappingen allerede i revidert til våren og videre vekst i høstens budsjett. Vi gleder oss også over at det skal utarbeides en ny friskolelov, hvor vi forventer opprydding i regler og støtteordninger som diskriminerer elever i friskolene, et fortsatt nei til eierutbytte og konkrete tiltak for å forenkle et komplisert lovverk og redusere byråkrati.

KFF mener den lovgivning de ikke-sosialistiske partier samarbeidet om fra 1970, som de samme oppdaterte i 1985 og i dagens lov, er et godt utgangspunkt for videre satsing. En ny friskolelov bør samtidig sikres bred politisk forankring, slik at loven er politisk bærekraftig over tid.

Det var en stor svakhet i friskoleloven fra 2003 at de alternative skolene ikke lenger fikk en hjemlet menneskerettsreferanse. Vi var glade for at non-profit ble tydeliggjort som prinsipp, men det må tas lærdom av manglende økonomiske kvalitetskrav til eventuelle kommersielle aktører.

Kunnskapsministeren ønsker nå en forsert lovendring for å myke opp mulighetene for flere til å starte en friskole. KFF viser til at andre statsråder også har satset på hastelover, men da for å stenge for antallet friskoler. Utvidelsen er begrenset og det er bra at den er formålsstyrt. Vi tror likevel det hadde vært klokere å få en god helhetlig debatt rundt innramming av en ny lov og sørge for en bredest mulig forankring i Stortinget. Derfor hadde vi helst sett for oss en debatt, så man er sikker på hvor vid adgangen og ikke minst begrunnelsene for å starte friskole, skal være.

KFF er skeptiske til å la bare innhold og kvalitet være godkjenningkriterier uten krav til formål. Menneskerettene må legges til grunn. Vi mener det har stor verdi å hjemle rettigheter knyttet til religiøs eller filosofisk overbevisning, og tror det er bra for skoleutviklingen også å slippe til klare pedagogiske alternativer. Samtidig er vi kritiske til et frislipp som i praksis er mindre kritisk til kommersielle interesser. Dette kan skygge for et troverdig engasjement også for et godt offentlig skoletilbud.

Fra styret i Kristne Friskolers Forbund

Odd Anders With
Styreleder

Torgeir Flateby
Gen.sekr.